

ment, azaz a bizományi jav és a fedezet, vagyis a kézizálog között. Ez utóbbira a keresked. törvény cikkelyei lehetnek csak mérvadók. (b.)

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék ügyforgalmi és tevékenységi kimutatása 1893. évi április haváról. 1893. évi április havában érkezett 7,519, elintézetlen volt 1,272, volt elintézendő 8,791. Elintéztetett: per 249, sürgős 1,127, rendes 3,848, ülésen kívüli 1,950, összesen 7,274. Elintézetlen maradt 1,517. Csőd nyitvatott 1. Csőd megszüntetett 2. Csőd fogatban maradt 72.

IRODALOM.

A romániai kereskedelmi törvénykönyv. Fordította és az abban hivatkozott törvények beiktatásával stb. megvilágította **Léhmán Róbert** jog- és államtudor, a kolozsvári keresked. akadémián a jogi tárgyak rendes tanára. Kolozsvár, 1893. Léhmán Róbert régi és lankadatlan szorgalmu munkása a magyar kereskedelmi és jogi tudományok irodalmának — és a mióta a kolozsvári kereskedelmi akadémián professorkodik, számos munkával gyarapította azt az irodalmat, a mely a fiatal kereskedői nemzedéket van hivatva a kereskedelmi és a jogi élet számtalan és erős száalakkal egygyé szőtt eseteinek bonyodalmaiban utmutatóként eligazítani. Mint professor, tanítványainak szükségét és a kereskedelmi iskolák szervezetét meg tanítási rendjét szabályozó, számtalanszor meg és még számtalanabbszor lebirált, 1885. évi miniszteri rendeletet tartva utmutatóul, írta meg Léhmán a következő műveket: Váltó-, bank- és tőzsdeisme, Általános jog- és kereskedelem-isme, Vezérfonal a keresk. ismeretek tanításához, A magyar váltótörv. párhuzamosítva az ausztriai és romániai váltótörvényekkel, A pénzügytan alapvonalai, A magyar adó- és illetékisme, stb. E művek mind a kereskedelmi iskolák tanulói számára készültek és tekintve körüket, fel is ölelik java részét annak, a mit a mondottam iskolák tanulóitól a kereskedelmi- és váltójogból, a kereskedelmi ismeretekből, a pénzügytanból, meg pénzügyisméből — a fennálló szabályzatok értelmében — is meg szoktunk kívánni. De azért általánosságban és ama őszinte hódolat mellett, a melylyel Léhmánnak nagyon komoly és tiszteletet parancsoló irodalmi

munkásságával szemben viseltetem, sem merném állítani, hogy művei, a melyek előre kijelölt szükséglet kielégítésére készültek, ennek a szükségnek meg is felelnek. Igaz, hogy nem egészen ő az oka azoknak a hiányoknak, a melyekben egyébként jeles művei, épp céljaikat tartva szem előtt, nagyon is gazdagok. Léhmán azt a fentebb is idéztem szerencsétlen miniszteri rendeletet tartotta irányadónak és ennek rendelkezéseit betű szerint magyarázva írta meg műveit. Pedig a mi abban a rendeletben pedagógiai szempontból lehetetlen, a mi benne a tudomány szempontjából hézagos és esetlen, a mi valóságos arcul csapása mindannak, a mit középiskolai tanításnak neveznek, az körülbelül mind a jogi és politikai tárgyak rovására esik. A ki az 1885. évi 29801. sz. miniszteri rendelet utasításai szerint ír a kereskedelmi iskolák számára könyveket, az megtömhette sok tudománnyal, tudós jogásznak irigységet keltő halmaz ismereteivel, de jó iskolai kézi könyvet nem írhat. Ez Léhmán Róbert esete is. Halmaz tudományt, sok jogász ismeretet gyűjtött össze könyveibe és írt vaskos köteteket, megtömve millió paragraffussal és minden lehető hivatkozással európai államoknak rokon-, vagy eltérő intézkedéseire, de nem írt jó tankönyveket.

Ennyit általánosságban egyelőre, mivelhogy már e folyóirat legközelebbi számában közre óhajtom adni rövidke cikkszemélyemet arról, hogy minő formában és mértékben tartanám leghelyesebbnek a jogi és politikai tudományoknak és ezekkel kapcsolatban a kereskedelem-ismeret tanítását a kereskedelmi középiskolákban.

Ebben a közreadandó cikkelyben majd szóvá teszem bővebben is a romániai váltó- és kereskedelmi törvények tanítását, a mely egy szerencsétlen sajtóhiba miatt nyügözi az egyébként is alaposan megrakodt jogi studiumokat. Ennek a sajtóhibának köszöni nagyobbára megszületését Léhmán újabb műve, a mely 360 oldalon adja az egész romániai kereskedelmi törvényt beiktatásával az abban hivatkozott törvényeknek, függetlenül pedig a védjegyekre, az idegenekre, a közraktárakra, a tőzsdékre, a kamatokra, a házalási kereskedelemre, árutárak kiadására, az ügynökökre, a bizományosokra, közvetítők meghatalmazására és a cégek bejegyzésére vonatkozó törvényeket és szabályrendeleteket.

Nem kutatom, hogy a szükségesség mellett mennyire képes egy 16—18 éves ifjú értelmi raktára eredményt mutató haszonnal befogadni mindazt, a mi Léhmán könyvében össze van halmozva. De már arra igen is kíváncsi volnék, hogy heti 2 órában (a mi egy tanév alatt 70 óránál alig tesz ki többet), ki az, a ki arra vállalkozhatik, hogy nem prelegálva, hanem tanítva, előadja a magyar keresk. törvényt, és az 1884-iki ipar-törvényt úgy, hogy akadjon ideje egy 360 oldalos könyvet is átalolvastatni?! Bizony, a ki ezt megteszi, előttem ember a gáton.

Léhmann könyvét épp ezért igen haszonra valónak gondolom azoknak a jogászoknak, a kiknek szükségük van a romániai keresk. stb. törvényre. Persze a fordítás jószágáról nem szólhatok, miután a román nyelvet nem értem.

Dr. Berényi Pál.

*

A nemzetközi pénz. *Th. Hertzka*, Das internationale Währungsproblem und dessen Lösung. Leipzig. Bunker u. Humbolt. A valutakérdés egyik legjelesebb és legtanultabb katonája Hertzka ur, a ki az aranyérték legbátrabb és legelszántabb harczosa volt mindenkoron, most egy új pénzanyagon töri az eszét, a mely pénzanyag arany és ezüst ötvényezéséből ered. Ennek az ideának bővebb való kifejtésére való az a kis füzet, a mely a fent megírt címet viseli. Az egész fejtegetés alapját abban adja Hertzka, hogy a pénzérem egységessége tulajdonképen attól függ, hogy meglegyen a kellő biztosíték arra, hogy a pénz anyagául szolgáló éremanyag mindenütt ugyanannak a hullámozásnak legyen kitéve. És ez csak akkor történhetnék meg, ha mindenütt ugyanazon egy, aranyból és ezüstből ötvényezett fém volna pénzanyag gyanánt elfogadva, mint a hogy meg volna az egyenletesség mindenütt, ha csupán az arany, vagy csupán az ezüst volna mindenütt a pénzfém. Az új éremanyag keresztlívítelt Hertzka következőképen képzei el magának. Tegyük fel — mondja könyvének 89. oldalán, — hogy egy nemzetközi éremkongresszuson az összes államok elfogadnak egy pénzanyag kompozíciót, a mely áll 90 százalék ezüstből és 10% aranyból és egyuttal köteleznék magukat arra, hogy a mostanig pénzanyagul alkalmazott aranyat vagy ezüstöt teljesen mellőzik és pénzt csupán a közmegegyezéssel készítettett fémből veretnek. Egy másik határozatban azt kellene a gyűlésen kimondani, hogy a fenti határozatot, mely napon, mint záró határnapon kellene fogadtatítani. A többi kiviteli határozmányok azután teljesen függetlenek az éremszövetkezettől és az egyes államok törvénykezésével kapcsolatosak. Mindenek fölött az egyes államok kompetenciájába tartozik megállapítani azt a relációt, a mely szerint az új ötvényből készült pénz az új érem pénznemébe átszámitassék... És ezek szerint a szövetséghez tartozó államok pénze, a megejtett reform után a következő alkotó részekből állana: 1. az ötvényezett fémből vert pénzből, főkép pedig arra szóló utalványokból, a mely mellett azonban, mint folyópénz arany és ezüst is volna forgalomba hozható. 2. fiducziális értékkel bíró aranyérmék 10 liver sterlingre szóló legnagyobb limitált fizetési képességgel és 3. ezüstérmék, hasonlóképen fiducziális értékkel 1 liver sterlingre limitált fizetési képességgel.

Ha azt a sok szépet, a mit Hertzka a nemzetközi éremproblémáról és annak megoldási módozatáról elmondott, össze-

gezzük, alig hisszük, hogy annak praktikus irányban kelendő-sége volna. Hertzka nagyon megkönnyítette magának a dolgot szellemes kombinációjának leírásában, az által, hogy teljesen negligálta a rendezett pénzrendszer bizonyos, általa is igen jól ismert és jelesebb munkáiban méltatott postulátumait. Magának a pénz értékének állandósága a gazdasági élet olyan nevezetes követelménye, hogy rendezett hitelforgalom e nélkül el sem képzelhető. Csakis ennek az állandóságnak lehető megóvása érdekében fordultak a kulturállamok az aranyhoz és a folytonos félelemnek épen az képezte és képezi ma is az alapját, hogy az arany értéke sem leszen állandó, illetőleg, hogy majd nagyon is felrughat. Mindaddig, a míg valaki olyan irányban nem képes az éremprobléma megoldásához hozzájárulni, a melyben ép a pénzanyag hullámlásának kérdése nyer megoldást, mindaddig a Hertzka-féle kísérletek nem egyebek, vaktöltéssel való lövöldözéseknél. Hertzka indítványa szerint azon államok, a melyek polgáraiknak véres verejtékével megszerezték az állandó, illetőleg az ezüst árhullámlásaitól nem befolyásolt pénzanyagot, most adják ezt fel szép csendesen a többi államok kedvéért és dob-ják oda magukat az állandóságot nélkülöző fém szeszélyeinek. Az egyszerű értékmérő helyett birnánk egy komplikált mérő-vesszővel, a melynek alkalmazása is számításon alapulna. Azután mi lenne, ha valamikor az egyezség felbomlana?! Valóságos ázsiai állapot, mert az egyik fém rohanna árban fölfelé, a másik ugyanabban lefelé. De a nemzetközi fém használata esetében elvesznének mindazon elsőségek, a melyeket úgy a belforgalom, mint a nemzetközi épp az aranyvaluta folytán élvez. Így pl. Angliának sok ezüstöt kellene vásárolnia és pedig emelkedő árfolyam mellett. De éremtechnikai szempontból is föltötte sajnálatos volna, ha ebben, egy visszalépés történnék. Az a gondolat pedig, hogy a fémkeverékből készült pénz mellett aranyból készült váltópénz is legyen forgalomban, nem lehet más, mint gondolatbeli lapsus. (p.)

*

Wirsing Ignác dr. Die civilrechtliche Haftung der Post. Würzburg, Gnad & Co. 1892. 2. M. Szerző a kérdés történetével foglalkozik első sorban. Windscheid nézetéből kiindulva, mely szerint az állam a hivatalnokai által okozott károkért nem felel, felsorolja az összes német particularis törvényhozások álláspontját e téren összehasonlítva a német birodalmi 1871. november 28-iki postatörvénnyel. Legfontosabbak a könyv 3. és 4. szakaszai. A 3-ik tárgyalja a postát, mint kereskedőt és a kereskedelmi bíróságoknak reájuk vonatkozó illetékességét, a 4. szakasz a posta felelősségével foglalkozik és azon eredményre jut, hogy a károsított választása szerint akár a károsítót, akár a postát veheti igénybe, a hogy a postának negreszusa van a

károsítóval szemben, az 5. szakasz foglalkozik azon esetekkel, melyekben a posta szavatossága ki van zárva. Érdekes a 6. szakasz, mely a postával kötött ügyletek jogi természetét fejtegeti, 7—16 szakaszokban a posta szavatosságának eseteit tárgyalják egyes ügyletek szerint, a 17. szakasz az igények elévülésével foglalkozik, záradékul bő forrás-jegyzék.

A triesti általános biztosító társaság (Assicurazioni Generali) f. é. május hó 8-án tartott 61-ik közgyűlésen terjesztettek be az 1892. évi mérlegek.

A zárszámadási jelentéséből látjuk, hogy a társaság életbiztosítási díjtartaléka 2.817,742 frt 02 krrel szaporítottatott, minélfogva 1892. évi december hó 31-én 34.062.383 frt 61 kr-ra emelkedett, míg kár- és nyereség-részesülési tartalékok címén 910.197 frt 70 kr. vezetettett uj számlára elő. Az 1892. évben 20.469,779 frt 90 kr. erejéig köttettek új életbiztosítások, melyek által az 1892. évi december 31-én érvényben volt életbiztosítási tőkeösszegek 141.876,438 frt 70 kr-ra emelkedtek; az életbiztosítási ágban az év folyamán bevett díjak 5.792,410 frt 13 krt tettek.

A tűz- és szállítmány-biztosítási ágakban a díj és illeték bevétel 9.139,397 frt 44 kr. volt, miből 2.371,382 frt 28 kr. mint díjtartalék és 771,233 frt 35 kr. mint kártartalék lett minden tehertől menten a jövő évre átvittelezve, holott az 1892. évi december hó 31-én érvényben volt biztosításokért a jövő években esedékessé váló díjkötelezvények összege 25.791,131 frt 60 kr-ra emelkedett.

Károkkért az 1892-ik évben 8.851,456 frt 69 krt fizetett ki. Ehhez hozzáadva az előbbi években teljesített kárfizetéseket, a társaság alapítása óta károk fejében 253.099,377 frt 58 krnyi igen is tekintélyes összeget fizetett ki. Ebből a kártérítési összegből hazánkra 47.689,262 frt 01 kr. esik, melyet a társaság 150,805 káresetben fizetett ki.

Az értékpapírok árfolyamingadozása fedezetére alakított tartalék 1892. december 31-én 1.802,792 frt 95 kr-ra emelkedett a mellett, hogy a sorsolás alá eső és a névértékükön beváltható értékpapírok csakis névértékükön vétettek fel a mérlegbe, míg a nyereség-tartalék alapszabályszerű mérvében, a részvénytőke fele összegében, vagyis 2.652,000 frtban, az ingatlan tartalék 1.289,480 frt 92 krnyi összegben s végre a kétes-követelések tartaléka 80,000 frt fentartatott.

Ezen nyereség-tartalékok ennélfogva összesen 5.797,273 frt 87 krt tesznek ki.

A társaság biztosíték alapjai az idei átutalások folytán 46.528,568 frt 62 krról 49.162,470 frt 81 kr-ra emelkedtek és elsőrendű értékekben vannak elhelyezve, melyekből több mint 14 millió magyar értékekre esik.

Az elért 793,840 frt 71 krnyi tiszta nyeresémből a társaság osztalékul részvényenkint 120 forintot aranyban, vagyis 300 frankot fizet.

A közgyűlés egyhangulag és lelkesedéssel határozta el, hogy Jókai Mórt, ki az igazgatósági tanácsnak több év óta tagja, 50 éves írói jubileuma alkalmából üdvözl, neki szerencsét kíván és egyuttal a társaság büszkeségének ad kifejezést, hogy igazgatósági tagjai sorában e legünnepeltebb magyar író üdvözölheti.